

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน” เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน 2) เพื่อวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน และ 3) เพื่อเสนอรูปแบบและกระบวนการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน สำหรับกระบวนการศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงผสมผสานที่มีกระบวนการเก็บข้อมูลทั้งการสำรวจ การวิจัยเชิงเอกสาร การสนทนากลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่างทั้งนักท่องเที่ยว ตัวแทนผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์และผู้บริหารสมาคมประกอบการด้านการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า **ประการหนึ่ง** รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนมีทั้งสิ้น 4 รูปแบบได้แก่ (1) พฤติกรรมการท่องเที่ยวตามความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่น (2) พฤติกรรมการท่องเที่ยวตามสมัยนิยม (3) พฤติกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมต่างประเทศ และ (4) พฤติกรรมท่องเที่ยวแบบกลุ่มทัวร์ **ประการที่สอง** นโยบายการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน แบ่งการสนับสนุนนโยบายด้านการท่องเที่ยวออกเป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือกลุ่มประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธจะมีนโยบายที่โดดเด่นกว่าในการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน ได้แก่ ไทย กัมพูชา เมียนมาร์ ลาว เวียดนาม ขณะที่ประเทศอีกกลุ่มหนึ่งจะมุ่งเน้นการพัฒนาในมิติความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เชิงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และฟิลิปปินส์ ทั้งนี้จุดแข็งของนโยบายการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนคือการที่ประชาคมอาเซียนได้มีการดำเนินการพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้พัฒนาความร่วมมือที่เรียกว่า “แผนยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2554 –2558” ส่งผลให้เกิดการวางแผนและส่งเสริมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวภายในประชาคมอาเซียนได้เป็นอย่างดี ขณะที่จุดอ่อนคือการที่ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐของประเทศต่างๆ ของประชาคมอาเซียนให้เป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่มากนัก **ประการที่สาม** รูปแบบและกระบวนการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน มี 4 รูปแบบสำคัญได้แก่ (1) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมให้

เป็นมรดกโลกและเป้าหมายของนักเดินทางระดับนานาชาติ (2) การพัฒนาการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน (3) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม และ (4) การพัฒนาข้อมูลสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์

Abstract

The study of “The Analysis of Policies and Strategies of Buddhist and Cultural Tourism in ASEAN Community” aims to analyze tourist behavior and the paths of developing Buddhist and cultural attractions in ASEAN Community. The objectives of this study were: firstly, to study tourist behavior in Buddhist and cultural attractions of ASEAN community; secondly, to analyze policies and strategies of religious and cultural tourism in ASEAN Community; and thirdly, to suggest patterns and processes of development and management in Buddhist and cultural tourism of ASEAN Community. This research employs mixed methodology, which includes survey method, documentary research, focus group discussion and in-depth interview. The main samples were tourists, officers from government organizations, guides, and executives from Thai tourism associations.

The results of this study revealed that, first, there are 4 patterns of tourist behavior in Buddhist and cultural tourism of ASEAN Community as follows: 1) touring with one’s belief and local culture; 2) pop culture tour; 3) foreign culture learning tour; and 4) group tour. Second, the policies of Buddhist and cultural tourism in ASEAN Community are found to be separated into 2 categories: the countries with Buddhism as the main religion of the population, such as Thailand, Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam, are seen to clearly support the famous attractions; and the countries promoting their own famous Buddhist and cultural attractions in culture distinction and historical values, such as Indonesia, Malaysia, Brunei, and the Philippines. In addition, the strength of Buddhist and cultural tourism of ASEAN Community policy is the development of cooperation in tourism strategies plan by the sectors related with tourism business, which is called *The ASEAN Tourism Strategic Plan 2011-2015* (ATSP) promoting tourist activities as well as supporting the more convenient transportation among ASEAN countries. The weakness of Buddhist and cultural tourism of ASEAN Community, though, is seen in the insufficient endorsement from government to advance to main sector of tourism. Finally, 4 patterns and processes of development and management in Buddhist and cultural tourism of ASEAN Community are found as follows: 1) the development of Buddhist and culture attractions to become the world heritage and tourists international destinations; 2) the

incensement of connections of Buddhist and cultural attractions of ASEAN Community; 3) the extension of participation networks of Buddhist and cultural attractions of ASEAN Community; and 4) the development of information and public relations.